

Granskning av valnämndens arbete valet 2022

Rapport
Karlskrona kommun

KPMG AB

2023-01-04

Antal sidor 17

Karlskrona kommun
Granskning av valnämndens arbete valet 2022

2023-01-04

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	5
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	5
2.2	Revisionskriterier	6
2.3	Metod	6
3	Resultat av granskningen	7
3.1	Dokumenterad planering	8
3.2	Organisation	7
3.3	Val av lokaler	9
3.4	Otillbörlig påverkan	10
3.5	Valförrättare	11
3.6	Medborgares deltagande vid rösträkning	13
4	Slutsats och rekommendationer	15

1 Sammanfattning

KPMG har av Karlskronas kommuns revisorer fått i uppdrag att granska valnämndens arbete inför riksdagsvalet 2022. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Syftet med granskningen är att bedöma om valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll säkerställt ett ändamålsenligt arbete inför valet.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll till viss del har säkerställt ett ändamålsenligt arbete inför valet.

Vi bedömer att även om det har funnits försvårande omständigheter under innevarande val med personalbyten på viktiga poster långt in i valförberedelserna så var organisationen även i sin ursprungliga form otillräcklig och sårbar. I synnerhet har det stora ansvar som lagts på valansvarig och bristen på kontinuitet från tidigare val varit svår för organisationen, särskilt mot bakgrund av att det i stora delar saknades en planering och rutiner att luta sig mot från tidigare val. Vi bedömer att det har saknats en dokumenterad planering som kronologiskt beskriver förberedelser, arbetet i samband med valet samt vad som ska göras efter valet 2022. Vi kan konstatera att organisationens personalomsättning både mellan valen och under innevarande val har skapat utmaningar i att få till en samordning och inriktning i planeringsarbetet.

Vi bedömer att det till viss del har funnits en ändamålsenlig struktur avseende val av lokaler vid förtidsröstning och ordinarie vallokaler. Vi kan konstatera att det har saknats en etablerad riktlinje eller rutin för hur man bedömer en lokals tillgänglighet och säkerhet, men samtidigt har perspektiven beaktats vid besöken i vallokalerna och i den löpande dialogen med säkerhetschefen. Mot bakgrund av de brister valkansliet har haft vad avser erfarenhet och organisatoriska resurser bedömer vi att man bör ha tillsett att tillvarata den erfarenhet av valarbete som många ordförande i valdistrikten har i valet av lokaler.

Vi bedömer att det har funnits rutiner för att observera och motverka otillbörlig påverkan. Vi kan konstatera utifrån vår intervju med ordförande i valdistrikten att det har funnits en god kännedom om otillbörlig påverkan och att man upplever att valorganisationen har förmedlat information i samband med utbildningsinsatser och har tillsett att bemanningen har varit tillräcklig för att kunna observera otillbörlig påverkan. Vi kan också konstatera att ändamålsenlig kompetens har utnyttjats i form av kommunens säkerhetschef och att valnämnden har haft en god tillgänglighet och närvaro för att bevaka och stödja arbetet i vallokalerna under valdagen.

Vi bedömer att det har funnits rutiner för rekrytering av valförrättare. Vi kan konstatera att det råder en samsyn kring att rekryteringen har fungerat mycket väl och att det har funnits en god beredskap även vid sena avhopp. Vi bedömer i synnerhet att kombinationen av att använda tidigare röstmottagare och annonsera för att få in intresseanmälningar har fungerat väl, en rekryteringsprocess inom vilken ordförandes

2023-01-04

kompetens och kännedom har kunnat tillvaratas parallellt med att god beredskap och avlastning har funnits genom valkansliets annonsering.

Vi bedömer att utbildningarna inte fullt ut genomförts i god tid före valet. Grunden för bedömningen är att utbildningen för röstmottagare på valdagen inte var genomförd innan förtidsröstningen påbörjades, vilket innebar en krock för de röstmottagare som arbetade både i förtidsröstning och i vallokal på valdagen. Vi kan dock konstatera att det har tillsetts att samtliga röstmottagare har genomgått utbildning innan påbörjat arbete. I övrigt kan det konstateras att utbildningar har kunnat genomföras som planerat och att man även tillsett att ersättare som fått hoppa in med kort varsel har fått utbildning och information, vilket vi bedömer som positivt.

Vi bedömer att det har funnits rutiner gällande medborgares deltagande vid rösträkningen. Inom ramen för granskningen har vi inte tagit del av någon skriftlig rutin kring medborgares deltagande vid rösträkning men bedömer att de riktlinjer som finns att förhålla sig till är väl kända, kommunicerade genom utbildningar och efterlevs, även om medborgerligt deltagande anses vara ovanligt.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi valnämnden att

- Slutföra arbetet med att dokumentera rutiner och processkarta för att tillse att framtida valorganisationer har ett ändamålsenligt stöd att utföra sitt uppdrag.
- Tillvarata ordförande i valdistriktens erfarenhet och kompetens i framtagandet av vallokaler och i arbetet med utbildningsinsatser.
- Säkerställ att samtliga utbildningar genomförs innan förtidsröstningen påbörjas och att proportionerligt med tid avsätts för genomförandet av utbildningarna.
- Överse möjligheten att tillse att valkansliet integreras i ordinarie verksamhet för att få kontinuitet och ändamålsenlig kompetens och stöd i valarbetet.

2 Bakgrund

KPMG har av Karlskrona kommuns revisorer fått i uppdrag att granska valnämndens arbete inför riksdagsvalet 2022. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Valnämnden ansvarar för genomförandet av allmänna val i kommunen vart fjärde år, (riksdag, region och kommunfullmäktige), val till Europaparlamentet vart femte år samt folkomröstningar. Valnämnden är en neutral lokal myndighet med uppdraget att planera och genomföra tillgängliga val. De praktiska delarna består i att se till att det finns vallokaler, valförrättare och material. Vidare ansvarar valnämnden för utbildning av valförrättarna.

Utifrån en demokratisk synpunkt är det av vikt att det finns tillräckliga förutsättningar och tillräckliga resurser för att valen ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma om valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll säkerställt ett ändamålsenligt arbete inför valet. Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Fanns en ändamålsenlig organisation i kommunen för att hantera valet den 11 september 2022?
- Fanns en dokumenterad planering inför valet som kronologiskt beskriver förberedelserna, arbetet i samband med valet samt vad som ska göras efter valet?
- Fanns en ändamålsenlig struktur avseende val av lokaler vid förtidsröstning samt ordinarie vallokaler? (planering, säkerhetsåtgärder, tillgänglighet mm.)
- Fanns rutiner för att observera och motverka otillbörlig påverkan?
- Fanns rutiner för rekrytering av valförrättare?
- Har valförrättarna erhållit utbildning och information i god tid före valet?
- Vilka rutiner fanns det för medborgares eventuella deltagande vid rösträkning?

Granskningen riktas in mot det arbete och de förberedelser som genomförts inför riksdagsvalet den 11 september 2022.

Karlskrona kommun
Granskning av valnämndens arbete valet 2022

2023-01-04

2.2 Revisionskriterier

Vi bedömer huruvida verksamheten uppfyller:

- Vallag (2005:837)
- Valförordning (2005:874)
- Kommunallag (2017:725)
- Interna styrdokument

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Intervjuer med valnämndens presidium och berörda tjänstepersoner, inklusive gruppintervju med valförrättare från tre slumpmässigt utvalda valdistrikt.
- Insamling samt granskning av styrdokument.

Rapporten är faktakontrollerad av samtliga personer som har intervjuats.

3 Resultat av granskningen

3.1 Organisation

3.1.1 Valnämnden

Valnämnden är kommunens organ för valtekniska frågor. Enligt nämndens reglemente¹ ska man fullgöra de uppgifter som framgår av vallagen (allmänna val), folkomröstningslagen (allmänna folkomröstningar) och 5 kap 34 § kommunallagen (lokala folkomröstningar och liknande).

Nämnden ansvarar för den lokala organisationen vid genomförande av allmänna val och folkomröstningar. Vidare ansvarar nämnden för översyn av kommunens indelning i valdistrikt och bereder ärenden om fullmäktiges förslag till ändringar i valdistriktsindelningen.

Valnämnden består av sju ledamöter och fem ersättare. Valnämndens presidium består av ordförande och vice ordförande.

3.1.2 Valkansliet

Av valnämndens uppföljning av valet 2022² framgår att valkansliet har drivits av en strateg som visstidsanställts för uppdraget, men med en ordinarie tjänst i organisationen, tillsammans med en person med kompetens inom det statsvetenskapliga området. Därtill har ytterligare fyra personer med visstidsanställning rekryterats in, två valadministratörer och två valassistenter för att arbeta med förberedelse, genomförande och efterarbete av valet. Vid intervjuer framkom att man upplevt en viss sårbarhet givet det stora ansvar som legat på valansvarig strateg.

Valkansliets organisation hade svårigheter med personalförändringar på viktiga poster i samband med arbetet inför valet 2022. Ansvarig strateg sa upp sin projektanställning och lämnade uppdraget under juni 2022. En intern rekrytering genomfördes för att arbeta med ledningen och styrningen av förberedelserna, vederbörande sjukskrevs dock under augusti månad och uppdraget fick överlämnas åt biträdande förvaltningschef på Kommunledningsförvaltningen och senior utredare med erfarenhet av valarbete. Tjänstemannaorganisationen var då organiserad på Kommunledningsförvaltningen inom avdelningen för samhällsutveckling. Därtill timanställdes en tidigare valansvarig som bistod i genomförandet av valet och ytterligare en extern konsult som också sedan tidigare varit valansvarig i kommunen för att bistå med utbildningarna för röstmottagare.

¹ 2016-11-24 § 323 med komplettering 2 april 2020 § 62

² 2022-09-27

Samtliga medarbetare på valkansliet uppges ha arbetat flertalet timmar övertid innan, under och efter valet. Antalet visstidsanställningar lyfts fram som ett problem, där valkansliet med fördel i stället skulle integreras i ordinarie verksamhet och kompletteras därefter med kompetenser efter behov för det aktuella valet. Med anledning av detta har det i den utvärdering som valkansliet har genomfört efter valet 2022 lyfts fram att man ser ett behov av att se över hur organisationen struktureras på ett sätt som ger kontinuitet till valarbetet i kommunen. Ett förslag på organisationsförändring ska presenteras för nämnden.

Vidare framkommer att valnämndens kansli fått lägga för mycket tid för att vara tillgängliga gentemot medborgarna och att kommunens växel i högre utsträckning bör avlasta i framtida val.

3.1.3 Röstmottagare

Inför valet 2022 rekryterades nio röstmottagare till vallokaler med över 1500 röstande, i resterande rekryterades åtta röstmottagare med undantag för en vallokal där sju personer rekryterades. I samråd med kommunens säkerhetsansvarige beslutades också att minst fyra röstmottagare, inklusive ordförande eller vice ordförande ska vara i vallokalen samtidigt för att säkerställa säkerheten i vallokalen. Vid intervjuer med ordförande i valdistrikten framkom att bemanningen upplevs ha varit god och tillräcklig för att genomföra uppdraget på ett välfungerande sätt. Ökade köer till följd av de skärpta kraven på bevarandet av valhemligheten har dock i förekommande fall inneburit förlängda öppettider och ökad belastning på röstmottagarna.

Vidare kan även konstateras att samverkan med Region Blekinge har brutit kring förtidsröstning på Blekingesjukhuset. Det har skapat ett särskilt högt tryck på ambulerande röstmottagare. Dagen innan valet och på valdagen var trycket ohållbart och kommunen fick kalla in trygghetsvårdare som agerade bud för att kunna hantera situationen.

3.1.4 Bedömning

Vi bedömer att kommunen saknade en ändamålsenlig organisation för att hantera valet 2022. Vi grundar vår bedömning i att den organisation som ursprungligen ingick i valkansliet var otillräcklig och sårbar samt saknade en förankring och ändamålsenligt stöd i ordinarie verksamhet. Vi kan därtill konstatera att det varit försvårande omständigheter för valorganisationen att viktiga poster behövt bytas ut långt in i valförberedelserna, vilket också har blottat sårbarheten.

3.2 Dokumenterad planering

Inför valet 2022 har den nya valorganisationen på förvaltningsnivå delgivit rutinbeskrivningar från tidigare val. Rutinbeskrivningarna beskriver olika delprocesser i

förberedelserna inför valet. Rutinerna beskriver till exempel hanteringen av valmaterial, rekrytering, lokaler, utbildningar och rösträkning.

Utöver detta har det i maj månad framtagits en instruktion för valet som i viss utsträckning beskriver planering i anslutning till valdagen och riktar sig främst till ordförande i valdistrikten. Instruktionerna beskriver bland annat vad som gäller för vallokaler, valmaterial, röstmottagare och rösträkning.

En samlad planering har dock saknats sedan starten, och till följd av flertalet oplanerade personalförändringar långt in i förberedelserna inför valet har valorganisationen enligt intervjuer fått svårt att få en kontinuitet i det förberedande arbetet inför valet 2022. Avsaknaden av en samordnad planering och personalbytena upplevs ha skapat svårigheter kopplat till planeringen, valansvarig har sammankallat valkansliet till veckovisa möten för att säkerställa en fungerande förberedelse.

Vid intervju med ordförande i valdistrikten framkom att man upplever att planeringen i allt väsentligt har fungerat trots de svårigheter som har upplevts på valkansliet. Utifrån genomfört arbete har valkansliet arbetat med att löpande uppdatera rutinbeskrivningarna för att skapa en kontinuitet inför framtida val. Valkansliet har vidare identifierat behovet av en mer samlad planering som knyter an till respektive rutinbeskrivning. Således har en processkarta framtagits som beskriver processordningen och respektive delprocess som utgår från rutinbeskrivningarna.

3.2.1 Bedömning

Vi bedömer att det har saknats en dokumenterad planering som kronologiskt beskriver förberedelser, arbetet i samband med valet samt vad som ska göras efter valet 2022. Vi kan konstatera att organisationen haft en personalomsättning både mellan valen och under innevarande val som har skapat utmaningar i att få till en samordning och inriktning i planeringsarbetet. Vi ser därför positivt på det utvärderingsarbete som har initierats och det arbete som har genomförts under och efter valet med att dokumentera och strukturera planeringen inför framtida val.

3.3 Val av lokaler

I samband med nämndens sammanträde 2022-06-15³ beslutade nämnden att anta förslaget på vallokaler. Förslaget var framtaget av valkansliet och var 40 till antalet och förtidsröstningslokaler var 18 till antalet. Valkansliet hade under våren besökt samtliga vallokaler, i regel tillsammans med valdistriktets ordförande. Av beslutet framgår att avgränsning, tillgänglighet, värdeneutralitet och möjligheten att avskärma

³ §26

valsedlarna har värderats vid val av lokaler. I huvudsak valdes lokaler som användes föregående val.

I beaktandet av lokaler har idrottshallar valts bort för att inte slita på golven som inte lämpar sig för folk att beträda med utesor. Av utvärderingen framkommer också att bibliotek bland andra lokaler har ansetts vara mindre lämpliga lokaler, då det tidigare har uppstått svårigheter med att få ett bra flöde genom lokalen, och köbildningar har uppstått. I detta beaktas också de skärpta reglerna kring valhemligheten som inneburit ökade svårigheter att få till ett fungerande flöde.

Under valet 2022 har synpunkter lämnats från allmänheten kring några av lokalerna, bland annat med anledning av att Medborgarhuset i Lyckeby inte kunde ha öppet under hela förtidsröstningen, på grund av att lokalen inte hade bokats för hela perioden. Det ökade i sin tur trycket på andra lokaler och begränsade möjligheterna till förtidsröstning i Lyckeby eftersom det var den enda lokalen som erbjöd förtidsröstning i Lyckeby. I övrigt anses förtidsröstningslokalerna i vissa delar varit överdimensionerade vad avser resurser och personal. Vidare framkom vid intervjuer med ordförande i valdistrikten framkom vissa synpunkter gällande svårigheter att hitta lämpliga lokaler och brister i dialogen med valkansliet.

I arbetet med att ta fram vallokaler arbetade kommunen med en intern rutin som gäller för kontakt med lokalansvarig samt vaktmästare. Enligt rutinen ska en vaktmästare rekryteras till respektive lokal, denne ansvarar för att säkerställa att praktiska delar i att förbereda vallokalen genomförs, samt att vara tillgänglig vid eventuella problem under valdagen. En vaktmästare får max ansvara för två vallokaler, och om ingen vaktmästare kan tjänstgöra i en vallokal ska ordförande i valdistrikten överta arbetsuppgifterna. Vid intervjuer med ordförande i valdistrikten framkom att man upplevt att det i allt väsentligt har fungerat väl och att man utöver vaktmästare har givits kontaktuppgifter till säkerhetschefen i händelse av problem med säkerhet kopplat till lokalen.

3.3.1 Bedömning

Vi bedömer att det till viss del har funnits en ändamålsenlig struktur avseende val av lokaler vid förtidsröstning och ordinarie vallokaler. Vi kan konstatera att det har saknats en etablerad riktlinje eller rutin för hur man bedömer en lokals tillgänglighet och säkerhet, men samtidigt har perspektiven beaktats vid besöken i vallokalerna och i den löpande dialogen med säkerhetschefen. Givet de brister som valkansliet har haft vad avser erfarenhet och resurser bedömer vi dock att man bör ha tillsett att tillvarata den erfarenhet av valarbete som många ordförande i valdistrikten har i valet av lokaler.

3.4 Otillbörlig påverkan

I samband med de utbildningstillfällen som har hållits har otillbörlig påverkan lyfts fram. Utöver en dragning som säkerhetschefen hade i samband med utbildningarna har samtliga röstmottagare erhållit en handledning med information kring otillbörlig

påverkan. Bland annat förmedlades information om betydelsen av att röstmottagare ska placera ut valsedlar, och inte partierna själva. Därtill har det funnits rutiner för att regelbundet kolla valställen, enligt intervju med ordförande i valdistrikten har detta gjorts efter ungefär var femte röst. Utifrån de instruktioner som har delgetts vid utbildning avseende arbetsfördelningen och bemanningen har man haft goda förutsättningar för att observera och motverka otillbörlig påverkan.

Utöver det har samtliga vallokaler haft ett nummer till en öppen telefonlinje som går direkt till valnämnden. Därtill har valnämnden och dess ersättare varit ute på valdagen och besökt alla lokaler. Vid intervjuer uppges att vallokalerna i huvudsak fick minst två oanmälda besök.

Inga omfattande incidenter har skett under valet 2022, även om valorganisationen har fått en del påringningar från partirepresentanter om saknade valsedlar, påståenden som har kontrollerats och i regel inte har visat sig stämma.

3.4.1 Bedömning

Vi bedömer att det har funnits rutiner för att observera och motverka otillbörlig påverkan. Vi kan konstatera utifrån vår intervju med ordförande i valdistrikten att det har funnits en god kännedom om otillbörlig påverkan och att man upplever att valorganisationen har förmedlat information i samband med utbildningsinsatser och har tillsett att bemanningen har varit tillräcklig för att kunna observera otillbörlig påverkan.

Vi kan också konstatera att ändamålsenlig kompetens har utnyttjats i form av kommunens säkerhetschef och att valnämnden har haft en god tillgänglighet och närvaro för att bevaka och stödja arbetet i vallokalerna under valdagen.

3.5 Valförrättare

3.5.1 Rekrytering

Enligt valnämndens inriktning och mål inför valet 2022⁴ skulle nyrekrytering av röstmottagare ske genom intresseanmälningar till kansliet. För att genomföra annonsering har en rutin⁵ framtagits som beskriver vad som ska anges i annonsen. Enligt den framtagna rutin för att identifiera behovet av röstmottagare⁶ skulle det i varje valdistrikt med över 1500 väljare jobba nio personer, i resterande fall åtta med undantag för en vallokal, där sju personer skulle rekryteras. Utöver rekryteringen till valdagen skulle valkansliet rekrytera cirka 90 röstmottagare till förtidsröstningen. Vid intervjuer framkom att man i stor utsträckning har kunnat rekrytera röstmottagare som

⁴ Beslutad av valnämnden 2021-11-12

⁵ Intresseanmälan att tjänstgöra som röstmottagare

⁶ Rutinbeskrivning: Se över behov av röstmottagare

2023-01-04

tidigare deltagit, och att man i möjligaste mån har tillsett att dessa får jobba i samma lokal som tidigare val. Ordförande i valdistrikten har varit involverade i denna process och har i huvudsak kontaktat tidigare röstmottagare själv. Om tidigare röstmottagare inte kunnat medverka eller har fått förhinder har valkansliet varit behjälpliga utifrån sin lista av intresseanmälningar som inkommit genom annonseringen, där ordförande har fått godkänna förslaget på röstmottagare. Vid intervju med ordförande i valdistrikten framkom också att man i förekommande fall har fått sena avhopp, men att valkansliet har varit mycket behjälpliga och agerat snabbt för att få ersättare på plats. Vid intervju med valnämnden och valkansliet framkom att en stor mängd intresseanmälningar har inkommit och att man har haft ett stort underlag av ersättare.

Rekryteringen av röstmottagare ska enligt valnämndens inriktning och mål⁷ återspegla Karlskronas befolkning i stort vad avser ålder, kön och etnisk bakgrund. Vidare anges att ordförande eller vice ordförande i valdistrikten ska ha arbetat som röstmottagare i minst ett val sedan tidigare. Av valkansliets egen utvärdering framkommer att rekryteringen av röstmottagare i stort anses ha fungerat väl med både nya och gamla röstmottagare som har anmält sig. Samtidigt pekar utvärderingen på att man önskar större bredd av röstmottagare för att få bättre spridning i ålder och kompetens, och att en väg fram skulle kunna vara att öka den interna rekryteringen i kommunen.

Det som framhålls ha varit en särskilt stor utmaning har varit bemanningen av ambulerande röstmottagare. Resurserna har inte täckt behovet och bristerna i samverkan med Region Blekinge anses ha gett upphov till detta. Valkansliet anser att en förbättrad kommunikation kring möjligheterna att rösta via bud skulle minska behovet och att resurserna skulle kunna förbättras genom att fokusera på att ha ett team utan inbokade tider dagen innan och på valdagen för att kunna arbeta efter behov.

3.5.2 Utbildning

Enligt valnämndens inriktning och mål för valet 2022 är det obligatoriskt för samtliga röstmottagare på valdagen och vid förtidsröstning att genomgå respektive utbildning. Om någon inte kan medverka ska valkansliet säkerställa att röstmottagarna får den information som behövs för att genomföra uppdraget.

Enligt rutinbeskrivningen för att administrera utbildning⁸ skulle sju utbildningstillfällen bokas. Tre av tillfällena är till de olika distrikten uppdelat på valkrets, med ytterligare ett tillfälle för de som hade förhinder vid ordinarie utbildning. Två tillfällen skulle bokas till förtidsröstningen samt ytterligare ett tillfälle för digital utbildning för de som hade förhinder. I samband med intervju framkom vidare att en specifik utbildning som riktar sig till ordförande hade genomförts, vid två olika tillfällen. Utbildningarna skulle hållas minst en månad innan valet, och utbildningarna som avsåg valdagen skulle hållas

⁷ 2021-11-12

⁸ Rutinbeskrivning: Administrera utbildning

innan förtidsröstningen påbörjade för att undvika att röstmottagare i förtidsröstningen skulle behöva gå ifrån sina arbetspass.

Utbildningsmaterialet bestod av en film från Valmyndigheten och information från valkansliet. Därtill delades Valmyndighetens handledningar ut till röstmottagarna i samband med utbildningstillfällena. Utbildningarna hölls av ett konsultstöd som köptes in, konsulten är en tidigare valansvarig i kommunen som även tidigare hållit i utbildningar kopplat till val.

Av valkansliets utvärdering framkommer att utbildningarna har haft något för begränsat tidsutrymme och att tiden behöver utökas, utbildningen delas upp i fler tillfällen alternativt att grupperna minskas för att möjliggöra för diskussioner. Denna bild delas även av ordförande i valdistrikten. Det framkom även att för få personer har haft kompetensen att hålla utbildningarna. Samtliga utbildningar var inte heller klara innan förtidsröstningen påbörjas, vilket innebar störningar för de röstmottagare i förtidsröstningen som även skulle arbeta i vallokal på valdagen och därmed behövde gå ordinarie utbildning för röstmottagare på valdagen.

Vid intervju med ordförande i valdistrikten framkom att man ansåg att trots de organisatoriska utmaningar som förelåg att valkansliet tillsåg att samtliga fick utbildning, även de ersättare som kallades in med kort varsel.

3.5.3 Bedömning

Vi bedömer att det har funnits rutiner för rekrytering av valförrättare. Vi kan konstatera att det råder en samsyn kring att rekryteringen har fungerat mycket väl och att det har funnits en god beredskap även vid sena avhopp. Vi bedömer i synnerhet att kombinationen av att använda tidigare röstmottagare och annonsera för att få in intresseanmälningar har fungerat väl, en rekryteringsprocess inom vilken ordförandes kompetens och kännedom har kunnat tillvaratas parallellt med att god beredskap och avlastning har funnits genom valkansliets annonsering.

Vi bedömer att utbildningarna inte fullt ut genomförts i god tid före valet. Grunden för bedömningen är att utbildningen för röstmottagare på valdagen inte var genomförd innan förtidsröstningen påbörjades, vilket innebar en krock för de röstmottagare som arbetade både i förtidsröstning och i vallokal på valdagen. Vi kan dock konstatera att det har tillsetts att samtliga röstmottagare har genomgått utbildning innan påbörjat arbete. I övrigt kan det konstateras att utbildningar har kunnat genomföras som planerat och att man även tillsett att ersättare som fått hoppa in med kort varsel har fått utbildning och information, vilket vi bedömer som positivt.

3.6 Medborgares deltagande vid rösträkning

I samband med den ordförandespecifika utbildningen diskuterades medborgares deltagande vid rösträkning. Ordförande i valdistrikten ansåg att informationen var tydlig och gällde i huvudsak hur man möblerar på ett sätt så att det finns angivna platser för

Karlskrona kommun

Granskning av valnämndens arbete valet 2022

2023-01-04

medborgare att sitta på och observera rösträkningen i lokalen. Ordförande är ansvarig för att medborgares observation kan genomföras utan att det stör rösträkningen.

Vid vår intervju med ordförande i valdistrikten framkom att inga medborgare har deltagit i rösträkningen. Inte heller valnämnden eller valkansli hade någon kännedom om att någon medborgare har deltagit i samband med rösträkningen.

3.6.1 Bedömning

Vi bedömer att det har funnits rutiner gällande medborgares deltagande vid rösträkningen. I huvudsak gör rutinerna gällande att möbleringen ska hänvisa medborgare till platser där de kan observera utan att störa, och att ordförande bär ansvaret för att detta efterlevs. Inom ramen för granskningen har vi inte tagit del av någon skriftlig rutin kring medborgares deltagande vid rösträkning men bedömer att de riktlinjer som finns att förhålla sig till är väl kända, kommunicerade genom utbildningar och efterlevs, även om deltagande anses vara ovanligt.

4 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att valnämnden genom styrning, uppföljning och kontroll till viss del har säkerställt ett ändamålsenligt arbete inför valet.

Vi bedömer att även om det har funnits försvårande omständigheter under innevarande val med personalbyten på viktiga poster långt in i valförberedelserna så var organisationen även i sin ursprungliga form otillräcklig och sårbar. I synnerhet har det stora ansvar som lagts på valansvarig och bristen på kontinuitet från tidigare val varit svår för organisationen, särskilt mot bakgrund av att det i stora delar saknades en planering och rutiner att luta sig mot från tidigare val. Vi bedömer att det har saknats en dokumenterad planering som kronologiskt beskriver förberedelser, arbetet i samband med valet samt vad som ska göras efter valet 2022. Vi kan konstatera att organisationens personalomsättning både mellan valen och under innevarande val har skapat utmaningar i att få till en samordning och inriktning i planeringsarbetet.

Vi bedömer att det till viss del har funnits en ändamålsenlig struktur avseende val av lokaler vid förtidsröstning och ordinarie vallokaler. Vi kan konstatera att det har saknats en etablerad riktlinje eller rutin för hur man bedömer en lokals tillgänglighet och säkerhet, men samtidigt har perspektiven beaktats vid besöken i vallokalerna och i den löpande dialogen med säkerhetschefen. Mot bakgrund av de brister valkansliet har haft vad avser erfarenhet och organisatoriska resurser bedömer vi att man bör ha tillsett att tillvarata den erfarenhet av valarbete som många ordförande i valdistrikten har i valet av lokaler.

Vi bedömer att det har funnits rutiner för att observera och motverka otillbörlig påverkan. Vi kan konstatera utifrån vår intervju med ordförande i valdistrikten att det har funnits en god kännedom om otillbörlig påverkan och att man upplever att valorganisationen har förmedlat information i samband med utbildningsinsatser och har tillsett att bemanningen har varit tillräcklig för att kunna observera otillbörlig påverkan. Vi kan också konstatera att ändamålsenlig kompetens har utnyttjats i form av kommunens säkerhetschef och att valnämnden har haft en god tillgänglighet och närvaro för att bevaka och stödja arbetet i vallokalerna under valdagen.

Vi bedömer att det har funnits rutiner för rekrytering av valförrättare. Vi kan konstatera att det råder en samsyn kring att rekryteringen har fungerat mycket väl och att det har funnits en god beredskap även vid sena avhopp. Vi bedömer i synnerhet att kombinationen av att använda tidigare röstmottagare och annonsera för att få in intresseanmälningar har fungerat väl, en rekryteringsprocess inom vilken ordförandes kompetens och kännedom har kunnat tillvaratas parallellt med att god beredskap och avlastning har funnits genom valkansliets annonsering.

Vi bedömer att utbildningarna inte fullt ut genomförts i god tid före valet. Grunden för bedömningen är att utbildningen för röstmottagare på valdagen inte var genomförd innan förtidsröstningen påbörjades, vilket innebar en krock för de röstmottagare som arbetade både i förtidsröstning och i vallokal på valdagen. Vi kan dock konstatera att

2023-01-04

det har tillsetts att samtliga röstmottagare har genomgått utbildning innan påbörjat arbete. I övrigt kan det konstateras att utbildningar har kunnat genomföras som planerat och att man även tillsett att ersättare som fått hoppa in med kort varsel har fått utbildning och information, vilket vi bedömer som positivt.

Vi bedömer att det har funnits rutiner gällande medborgares deltagande vid rösträkningen. Inom ramen för granskningen har vi inte tagit del av någon skriftlig rutin kring medborgares deltagande vid rösträkning men bedömer att de riktlinjer som finns att förhålla sig till är väl kända, kommunicerade genom utbildningar och efterlevs, även om medborgerligt deltagande anses vara ovanligt.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi valnämnden att

- Slutföra arbetet med att dokumentera rutiner och processkarta för att tillse att framtida valorganisationer har ett ändamålsenligt stöd att utföra sitt uppdrag.
- Tillvarata ordförande i valdistriktens erfarenhet och kompetens i framtagandet av vallokaler och i arbetet med utbildningsinsatser.
- Säkerställ att samtliga utbildningar genomförs innan förtidsröstningen påbörjas och att proportionerligt med tid avsätts för genomförandet av utbildningarna.
- Överse möjligheten att tillse att valkansliet integreras i ordinarie verksamhet för att få kontinuitet och ändamålsenlig kompetens och stöd i valarbetet.

Karlskrona kommun
Granskning av valnämndens arbete valet 2022

2023-01-04

Datum som ovan

KPMG AB

Simon Homander

Kommunal revisor

Maria Schultz
Kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.